

De frivillige hjelpeorganisasjonenes utprøving av Nødnett

Versjon 1.0

30. november 2012

Sammendrag

Fire frivillige hjelpeorganisasjoner har hatt Nødnett-terminaler til utprøving siden våren 2011 og har brukt disse under større og mindre hendelser. Det startet med at Røde Kors Hjelpekorps fikk låne radioterminaler til bruk for Ski-VM i Holmenkollen. Nå har Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelps Sanitet, Redningsselskapet og Norske Redningshunder totalt 142 radioterminaler til prøvebruk, hvorav 11 kjøretøy/båtmonterte radioterminaler.

Tilbakemeldingene fra prøvebruken av Nødnett er overveiende positive. Hjelpeorganisasjonene finner at Nødnett vil være viktig for deres innsats framover, til tross for at de utlånte radioterminalene kun dekker om lag 20 % av det totale antallet som organisasjonene vurderer at de trenger for å kunne være fullverdige brukere av Nødnett. Foruten Ski-VM, har de frivillige brukt Nødnett aktivt under store arrangementer og hendelser. 22. juli, minnemarkeringer i etterkant og søket etter Sigrid er blant de mer kjente av disse.

I likhet med nødetatene har de frivillige forberedt nye operative rutiner og gitt opplæring i forkant av at Nødnett er tatt i bruk. Det er gjennomført opplæring for over 600 brukere, og nær halvparten av disse svarte på brukerundersøkelsen. Resultatene er jevnt over gode, og viser at Nødnett med sin dekning og funksjonalitet, talekvalitet og robuste radioer er tilfredsstillende.

De skriftlige kommentarene fra brukerne gir et innblikk i både gode og mindre gode erfaringer, og er tilbakemeldinger som også ligner tidligere brukerundersøkelser i Nødnett. Det er bedre dekning enn brukerne er vant til fra annet samband, men det rapporteres om enkelte dekningshull. Brukerne opplever variasjon i talekvaliteten, spesielt i lydnivåer mellom ulike radioterminaler. Noe skyldes også feil bruk av utstyret og dårlig tilpassede eller manglende øreplugger og mikrofoner. Radioterminalene er solide og har tålt å bli overkjørt av bil.

De frivillige er avhengige av et godt samarbeid med nødetatene og seg imellom. Med Nødnett vil dette fungere bedre enn i dag. For å få dette godt til, må det som kalles samvirkegrupper tas i bruk. Dette er imidlertid ikke innarbeidet hos nødetatene, da deres sentraler ikke lytter på samvirkegruppene, men kun til nødetatenes redningsgrupper.

Nødnett har vært nyttig i forbindelse med aksjoner, fordi dekningen i utmark har vært så mye bedre enn med analogt nett og mobil. Brukerne mener det ville være et gigantisk tilbakeskritt å måtte gå tilbake til et analogt system.

Prøvebruken skjer med langt færre radioterminaler enn behovet er ved full operativ bruk i hjelpeorganisasjonene. Behovet for seks av hjelpeorganisasjonene under FORF er på landsbasis anslått til 5 000 radioterminaler. Få av disse radioterminalene vil bli brukt daglig, de fleste vil være beredskapsradioer som kun tas i bruk under aksjoner.

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING.....	2
STORTINGET FORUTSETTER AT DE FRIVILLIGE HJELPEORGANISASJONENE SKAL KUNNE BRUKE NØDNETT	2
ØKT FOKUS PÅ BEREDSKAP OG SAMVIRKE I REDNINGSTJENESTEN	2
PLANLEGGING FOR DE FRIVILLIGE	3
2. DE FRIVILLIGE HJELPEORGANISASJONENE.....	4
3. FORBEREDELSE TIL PRØVEBRUK AV NØDNETT.....	5
UTLÅN AV RADIOTERMINALER	5
OPPLÆRING	5
OPERATIVE RUTINER	5
4. ERFARINGER MED BRUK AV NØDNETT I STØRRE HENDELSER.....	7
SKI-VM I HOLMENKOLLEN	7
22. JULI OG MINNEMARKERING	7
SØK ETTER SAVNEDE PERSONER	8
ASSISTANSE PERSON / HENTEOPPDRAK UTENFOR VEI	9
5. TILBAKEMELDINGER FRA HJELPEORGANISASJONENE.....	10
RØDE KORS HJELPEKORPS	10
FOTO: SVEN BRUUN	11
NORSK FOLKEHJELPS SANITET	11
REDNINGSSKAPET	11
NORSKE REDNINGSHUNDER	12
6. BRUKERUNDERSØKELSE BLANT DE FRIVILLIGE.....	13
BAKGRUNN – HVEM HAR SVART	13
BRUK AV NØDNETT	14
DEKNING	14
TALEKVALITET	16
ANROP	17
BRUKERVENNLIGHET	17
FUNKSJONER I NØDNETT	18
OPPLÆRING	19
SAMARBEID MED ANDRE	19
EFFEKTER AV NØDNETT	20
NØDNETT OG GAMMELT RADIOSAMBAND.....	21
7. DE FRIVILLIGE HJELPEORGANISASJONENES BEHOV VED FULL DELTAKELSE.....	23
8. OPPSUMMERING AV ERFARINGER	24

1. Innledning

De frivillige hjelpeorganisasjonene har viktige oppgaver i den norske redningstjenesten, og Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp Sanitet, Redningsselskapet, og Norske Redningshunder, er involvert som prøvebrukere av Nødnett i første utbyggingsområde av Nødnett (trinn 1). Prøvebruken er i tråd med Stortingets forutsetning om at frivillige hjelpeorganisasjoner skal engasjeres i arbeidet med å etablere sambandsplaner og gruppestrukturer, samt bidra til evalueringen av Nødnett^{1,2}.

Denne rapporten er bestilt av Justis- og beredskapsdepartementet og er en samlet oppsummering av de frivilliges hjelpeorganisasjonenes erfaringer med og tilbakemeldinger om bruk av med Nødnett.

Stortinget forutsetter at de frivillige hjelpeorganisasjonene skal kunne bruke Nødnett

De frivillige hjelpeorganisasjonenes muligheter til å bruke Nødnett er omtalt i flere av dokumentene som ligger til grunn for vedtak om Nødnett. Blant annet står det i Prop. 100 S (2010-2011):

Norsk beredskap er i stor grad basert på frivillighet, og de frivillige hjelpeorganisasjonene spiller en vesentlig rolle. Nødetatene samarbeider med de frivillige ved større og mindre hendelser, og i noen sammenhenger kan de frivillige være de eneste aktørene som kan yte hjelp. Frivillige hjelpeorganisasjoner vil kunne samhandle bedre med nødetatene dersom de også er tilknyttet Nødnett. Regjeringen legger opp til at utbygging av Nødnett skal omfatte Hovedredningssentralen og redningshelikoptrene. Siviltjenesten og frivillige hjelpeorganisasjoner er mulige brukere på et senere tidspunkt.

Stortingets justiskomité har uttalt at:

*Komiteen ser fram til at nytt nødnett skal bli fullt utbygd over hele landet. For de frivillige organisasjonene er det ikke avklart hvorvidt eller i hvilke omfang de skal ha tilgang. Komiteen vil be om at det finnes løsninger som gir frivillige aktører i redningstjenesten tilgang til nødnett.*³

Økt fokus på beredskap og samvirke i redningstjenesten

I etterkant av beslutningen om utbygging av Nødnett og at de frivillige skulle delta i evalueringsgrunnlaget, så er beredskap blitt satt på dagsorden i ulike sammenhenger. Dette er nært knyttet til arbeidet som utføres av de frivillige hjelpeorganisasjoner og noen eksempler er derfor tatt med i det nedenstående.

Meld. St. 29 (2011 – 2012) Samfunnssikkerhet omtaler samvirkeprinsippet slik⁴:

Samvirkeprinsippet ligger allerede til grunn for organiseringen av norsk redningstjeneste, der tjenesten er organisert som et samvirke mellom en rekke offentlige etater, private og frivillige organisasjoner. Ved å innføre et samvirkeprinsipp også for annet samfunnssikkerhetsarbeid,

¹ St.prp. nr. 30 (2006-2007) Om igangsettelse av første utbyggingstrinn for nytt digitalt nødnett

² Prop. 100 S (2010-2011) Fullføring av utbygging og drift av Nødnett i hele Fastlands-Norge

³ Innst. 6 S (2011-2012) Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

⁴ Meld. St. 29 (2011–2012) Samfunnssikkerhet

vil man få et prinsipp som er gjennomgående uavhengig av hva slags kriser det er tale om, eller hvilket nivå de håndteres på.

De frivillige hjelpeorganisasjonene er viktige aktører i redningstjenesten. Nødnett kan støtte opp under effektivt samvirke mellom aktørene, men da må alle være brukere.

Spesielt har terroraksjonen 22. juli 2011 gitt økt oppmerksomhet på norsk beredskap, og de frivillige hjelpeorganisasjonene bidro vesentlig til å redusere skadevirkningene.

22. juli-kommisjonen sier følgende i sin rapport⁵:

De frivilliges organisasjoner er en bærebjelke i norsk beredskapsarbeid. Sjelden har verdien av frivillig engasjement og enkeltpersoners initiativ vært vist tydeligere enn i minuttene etter eksplosjonen i regjeringskvartalet og på og ved Tyrifjorden 22/7.

Følgende er utdrag om de frivillige i Politidirektoratets 22. juli-rapport⁶:

- Et effektivt samvirke mellom politiet og andre beredskapsaktører er sentralt i en krise som 22. juli. Frivillige organisasjoner og enkeltpersoner ga verdifull bistand.

- En utfordring de frivillige har, er at de ikke har samband som kan kommunisere med det nye nødnettet. Det vanskeliggjorde samarbeidet på stedet.

- Flere av samvirkeaktørene, spesielt de frivillige, etterlyser tidligere varsling. De har mobiliseringstid og har behov for klargjøring og innkalling av mannskaper. Selv om det skulle vise seg å ikke være behov for deres ressurser, ville de likevel hatt muligheten til å gjøre forberedelser slik at de, når behovet oppstod, kunne stilt raskere.

Som et av forbedringspunktene sier politiet at: *Arbeidet med å gi Forsvaret, HRS, andre beredskapsaktører og frivillige organisasjoner tilgang til nødnettet, bør forseres.*

Helsedirektoratet sier følgende i sin 22. juli-rapport⁷:

Det er uklart hvem som har ansvar for å varsle frivillige. Dette førte til at varslingen ble tilfeldig og forsinket 22. juli. Samhandlingen på stedet og hvem som har ansvar for den overordnede ledelsen av de frivillige, har vært utydelig.

Planlegging for de frivillige

I DNKs tildelingsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet for 2012 står det følgende om de frivillige:

JD vil understreke viktigheten av at de frivillige hjelpeorganisasjonene blir invitert til å ta del i arbeidet med å planlegge innføring av nytt Nødnett hos disse brukergruppene, og at de gis anledning til å komme inn i nettet så snart dette er praktisk mulig og finansiering er avklart.

For å oppfylle disse forutsetningene har direktoratet hatt jevnlig kontakt og møter med de frivillige hjelpeorganisasjonene. Et utvalg av organisasjonene har blitt invitert til å delta på øvelser eller delta som markører, som for eksempel SkagEx11 i regi av DSB. DNK har fra våren 2011 lånt ut et antall terminaler til de frivillige, slik at de kan bidra til utprøving av Nødnett og også settes i stand til å vurdere eget utstyrsbehov og behov for opplæring.

Denne rapporten er en oppsummering av de frivillige hjelpeorganisasjonenes erfaring som prøvebrukere i Nødnett.

⁵ NOU 2012: 14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen, side 457.

⁶ 22. juli 2011 Evalueringsrapport av politiets innsats. Politidirektoratet

⁷ Helseinnsatsen etter terrorhendelsene 22. juli 2011, Helsedirektoratet

2. De frivillige hjelpeorganisasjonene

De frivillige hjelpeorganisasjonene har Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum (FORF) som en paraplyorganisasjon for de organisasjonene som har sitt virke i den norske redningstjenesten. Per 2012 er det ni organisasjoner som er medlem av FORF. Fire av disse har brukt Nødnett på prøve i en periode:

Røde Kors Hjelpekorps har 7.300 operative mannskaper i 320 lokale hjelpekorps og er den største frivillige aktøren i redningstjenesten i Norge. RKH har som primæroppgave å bistå ved søk- og redningsaksjoner i Norge. I 2011 ble det gjennomført 952 slike aksjoner, og det ble brukt 52.040 mannskapstimer. 1.493 personer ble funnet i live, mens 93 personer ble funnet omkommet.

Norsk Folkehjelp Sanitet har ca. 2.500 mannskaper fordelt på ca. 70 sanitetsgrupper over hele landet. I 2011 rykket NFS ut til 210 redningsoppdrag i Norge, hvorav 159 var søk etter savnede.

Redningsselskapet har 41 operative redningsskøyter i beredskap langs kysten, på Mjøsa og på Femunden. Av disse drives 16 skøyter av de frivillige sjøredningskorpsene. I 2011 har RS logget 12 personer reddet fra å drukne, 67 fartøy berget fra forlis, 2.283 har fått slep og 6.051 fartøy har fått annen assistanse. Sjøredningskorpsene har ca. 950 medlemmer i 17 korps.

Norske Redningshunder, NRH, er en landsomfattende organisasjon som utdanner hunder og hundeførere til bruk i redningstjenesten. NRH har 225 ekvipasjer godkjent for ettersøkning, 86 ekvipasjer godkjent for lavinesøk og 20 ekvipasjer godkjent for søk i ruiner. NRH deltar årlig i mer enn 300 aksjoner.

Organisasjonene i FORF har i flere ti-år benyttet seg av mobilt sambandsutstyr, og deres medlemmer er kurset og vel kjent med bruk av radio og vanlige sambandsprosedyrer. Organisasjonene er tildelt egne og felles kanaler i VHF-området, der en også finner nødetatens samband og Kystradioen – Maritim VHF.

3. Forberedelser til prøvebruk av Nødnett

Utlån av radioterminaler

DNK har lånt ut totalt 142 radioterminaler for prøvebruk i de frivillige hjelpeorganisasjonene, noen allerede fra mars 2011. De første radioterminalene ble blant annet benyttet av RKH under ski-VM i 2011 med gode tilbakemeldinger. Tabell 1 viser fordelingen av radioterminalene blant de frivillige hjelpeorganisasjonene.

Røde Kors Hjelpekorps - RKH	71 radioterminaler for bruk i fase 0
Norsk Folkehjelp Sanitet - NFS	12 radioterminaler for bruk i fase 0
Redningsselskapet - RS	36 radioterminaler for bruk i fase 0, 1 og 2
Norske Redningshunder - NRH	23 radioterminaler for bruk i fase 0

Tabell 1 Radioterminaler til prøvebruk hos de frivillige hjelpeorganisasjonene

De frivillige hjelpeorganisasjonene disponerer til sammen 142 radioterminaler. Av disse er 11 enheter montert i bil/båt, resten er bærbar handapparater. Redningsselskapet bruker Nødnett både i den profesjonelle flåten av redningsskøyter og i de frivillige sjøredningskorpse.

Opplæring

God opplæring er viktig for å sikre riktig bruk av Nødnett og for å utnytte mulighetene for samhandling som finnes, både internt i en organisasjon og på tvers av organisasjoner. De frivillige hjelpeorganisasjoner i Nødnett skal ha gjennomført opplæring i henhold til gjeldende opplæringsprogram utviklet av DNK. Dette gjelder alle lag/korps/enheter som under sin innsats kan komme til å bruke Nødnett.

DNK lærer opp alle instruktører/superbrukere i FORF i opplæringsprogrammet som er laget for andre brukere i Nødnett. Det pågår et prosjekt for å etablere et felles instruktørkurs for radioterminalbrukere med deltakere fra politi, helse, brann og andre brukere hvor også de frivillige hjelpeorganisasjonene er sentrale. Dette vil gi mer fokus på samhandling og god bruk av Nødnett på tvers av organisasjoner.

DNK har pr november lært opp 70 superbrukere fra de frivillige hjelpeorganisasjonene. Rundt 600 personer har fått opplæring internt i hjelpeorganisasjonene på sluttbrukernivå.

DNK vil fortsette å lære opp instruktører/superbrukere fra FORF etter behov, og vil kreve jevnlig rapportering på gjennomført opplæring på sluttbrukernivå. DNK kan også føre tilsyn med opplæring for å sikre kvaliteten på opplæringen som blir gitt til sluttbrukere.

Operative rutiner

For brukere av Nødnett er det utarbeidet et felles sambandsreglement⁸. Sambandsreglementet skal sikre entydige og enhetlige prosedyrer og rutiner for kommunikasjon både internt i hver beredskapsorganisasjon og i samvirke med andre organisasjoner. Ved å utnytte mulighetene som det er lagt til rette for i Nødnett, ivaretas krav til sikker kommunikasjon samtidig som sikkerheten for beredskaps- og innsatspersonell forbedres.

⁸ Felles sambandsreglement for nødetatene og andre beredskapsbrukere. Politidirektoratet, Versjon 2 2. november 2009. Sambandsreglementet er utarbeidet av POD, DSB og Helsedirektoratet

I likhet med nødetatene har også FORF etablert flere nivåer av sambandsreglementet for å gjøre det spesifikt for de hjelpeorganisasjonene.

- Nivå 1 er det felles sambandsreglementet som gjelder for alle i Nødnett.
- Nivå 2 er felles for alle organisasjonene i FORF og overfører fra det felles sambandsreglementet til hvordan man gjør det i FORF
- Nivå 3 er en videre spesifisering av hvordan man gjør det i hver enkelt hjelpeorganisasjon
- Nivå 4 gjelder for hvert enkelt distrikt i de store organisasjonene som Røde Kors og Norsk Folkehjelp.

Det er utarbeidet felles struktur for nummerering av radioterminaler (ISSI-nummer) for hele FORF, slik at man lett kan identifisere hvem en radioterminalbruker er og hvor den geografisk hører hjemme. ISSI-nummeret bestemmer også hvilke talegrupper radioterminalen har tilgang til.

Det er etablert egne talegrupper per fylke og nasjonalt for hver av FORF-organisasjonene, for intern samhandling ved øvelser og annet.

De frivillige er også gitt tilgang til regionale samvirkegrupper. Tilgang til samvirkegruppene gis til alle brukere av Nødnett, for kommunikasjon mellom en eller flere nødetater og/eller andre brukergrupper. Samvirkegruppene følger politidistriktenes geografiske inndeling.

4. Erfaringer med bruk av Nødnett i større hendelser

De frivillige hjelpeorganisasjonene har brukt Nødnett i flere store hendelser siden de startet prøvebruk i mars 2011. Her er noen utdrag.

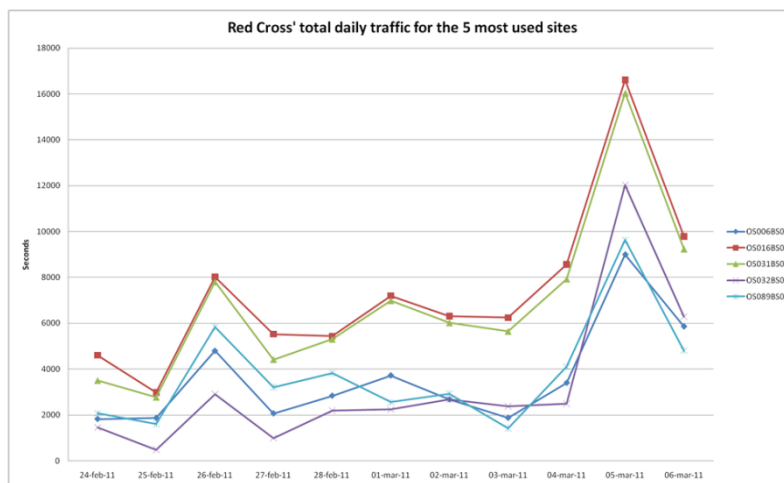
Ski-VM i Holmenkollen

Den første store hendelsen hvor de frivillige benyttet Nødnett var i februar 2011 da Oslo var vertskap for Ski-VM i Holmenkollen. Ski-VM ble en stor folkefest, med over 100.000 publikummere til stede langs løypene og i arenaene i Kollen. I Oslo sentrum var det premieutdeling, også her var det titusener av mennesker samlet for å hylle vinnerne.

Nødetatene, sammen med de frivillige hjelpeorganisasjonene Røde Kors og Norsk Folkehjelp hadde ansvaret for sanitetsvaktene under arrangementet. Røde Kors hadde fått utlevert Nødnett-terminaler for eget samband, mens Norsk Folkehjelp fikk låne Nødnett-terminaler fra ambulansetjenestene til sin vakt i Oslo sentrum⁹.

Totalt behandlet Røde Kors over 350 skader og stod for nærmere 50 transporter under Ski-VM, mange av disse i ulendt terreng utenom allfarvei.

I forkant av arrangementet ble det lagt en omfattende plan for antall vaktlag og radioterminaloppsett under Ski-VM. Både Nødnett og det analoge radiosambandet (VHF) ble benyttet. Figur 1 viser statistikk fra samtaletrafikken fra Røde Kors i Nødnett under arrangementet.

Figur 1 Samtaletrafikk i Nødnett generert av Røde Kors under Ski-VM

22. juli og minnemarkering

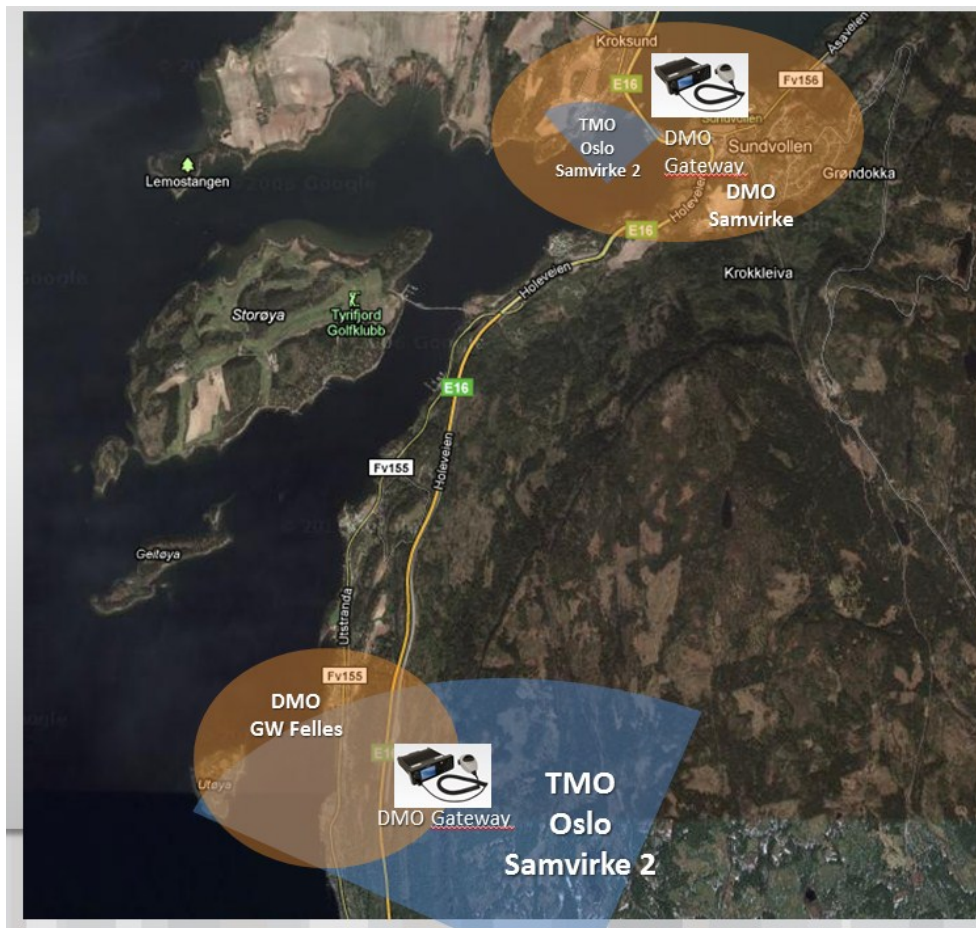
Røde Kors ble tidlig varslet 22. juli 2011. Rundt 50 mannskap møtte opp på Røde Kors sine lokaler i Chr. Kroghs gt. Etter avtale med politiets innsatsleder, opprettet Røde Kors samleplass ved Oslo Domkirke. Det ble ikke stort behov, kun enkel førstehjelpsbehandling og lite behov for samband. Derfor er det beskjedne Nødnettrafikk denne dagen fra de frivillige.

På Utøya ble Nødnett ikke benyttet 22/7.

⁹ Se egen rapport fra Røde Kors fra arrangementet.

DNK fikk en forespørsel fra Helse om å opprette gateway-løsning for å etablere midlertidig dekning for Nødnett-terminaler under minnemarkeringen på og rundt Utøya i august 2012. Denne ble rigget til som vist i illustrasjonene i figur 2.

Både Redningsselskapet, Røde Kors, Norsk Folkehjelp og helsetjenesten kunne da benytte denne, hvis det skulle bli behov for akutt innsats under arrangementet. Ambulansetjenesten i Buskerud valgte imidlertid å benytte analogt samband i den normale driften denne dagen, slik at løsningen ble et rent backup-samband.

Figur 2 Etablering av dekning for Nødnett-terminaler ved minnemarkeringen ved Utøya

Søk etter savnede personer

Årlig er det over 4500 søk og redningsaksjoner her i landet. Dette tallet har økt jevnt de siste årene. De frivillige hjelpeorganisasjonene har, i følge Hovedredningssentralen (HRS), deltatt på 1.800 av disse.

I tillegg til tallene fra HRS, er det også et meget stort antall «hente-oppdrag», enten med snøscooter, ATV eller ren bårebæring. De fleste av disse er kanalisert gjennom AMK og ikke HRS.

Søk etter savnet person utgjør i overkant av 800 aksjoner. Søket etter Sigrid i sommer ble landskjent pga det store antallet uorganiserte frivillige som også ønsket å delta i leteaksjonen.

De frivillige hjelpeorganisasjonene deltok aktivt i søket etter Sigrid, noe tallmaterialet i figur 3 illustrerer. Ikke alle lagene hadde Nødnett-terminaler tilgjengelig.

Søket etter Sigrid – del 2

1:10 000

- 211 Røde Kors-mannskap.
- 2003 timers søksarbeid med mannskap fra til sammen 30 forskjellige hjelpekorps.
- Det var 39 lag i innsats som finsøkte 42 forskjellige søksteiger.
- Mer enn 300 meldinger gitt over Nødnett i samvirke.
- Lagene fra Norske Redningshunder, Norsk Folkehjelp og Røde Kors gikk til sammen 1300 km (Oslo – Alta).

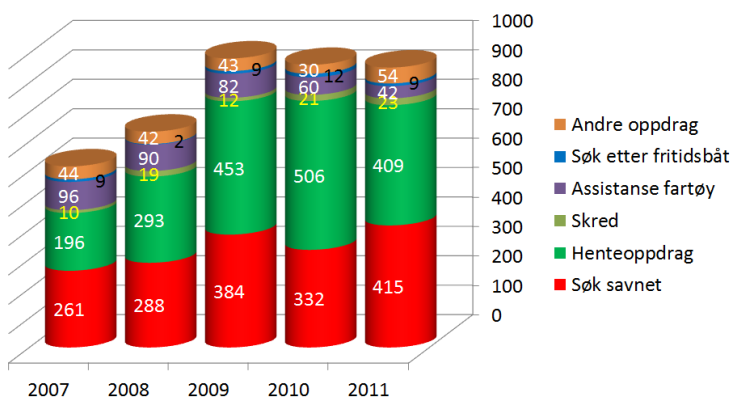

Figur 3 Søket etter Sigrid

Assistanse person / henteoppdrag utenfor vei

Et annet stort område hvor de frivillige hjelpeorganisasjonene bidrar er på henteoppdrag utenfor vei. Dette skjer enten med snøskutere, ATV eller ren bårebæring. Årlig omfatter dette rundt ca 600 oppdrag, kanalisert gjennom helsetjenestens AMK eller HRS. Nødnett ville vært et viktig verktøy her i samhandlingen mellom de frivillige mannskapene og ambulanse eller helikopter.

Røde Kors Hjelpekorps aksjoner

Figur 4 Røde Kors Hjelpekorps oppdrag 2007-2011

5. Tilbakemeldinger fra hjelpeorganisasjonene

Hjelpeorganisasjonene har høsten 2012 levert egne rapporter om bruk av Nødnett i prøveperioden. Rapportene finnes i sin helhet som vedlegg. I dette kapittelet vises organisasjonenes oppsummeringer.

Røde Kors Hjelpekorps

Røde Kors rapport finnes som vedlegg 1. Rapportens sammendrag:

Røde Kors Hjelpekorps har i 2011 og i 2012 deltatt med 4 distrikt i prøveprosjekt med Nødnett i FORF organisasjoner. Proveprosjektet har foregått i distrikta Akershus, Oslo, Østfold og Buskerud og innafor dette området har Røde Kors 70 radioer på utlån fra DNK, hovedsakelig håndradioer. Vi har brukt Nødnett på mer en 100 leteaksjoner i denne tidsperioden, og vi har 511 medlemmer med brukerkurs og 18 superbrukere.

Vår generelle opplevelse av dekningen til Nødnett er at den er god, innenfor vårt operasjonsområde.

Vi har prøvd å bruke Nødnett til så mye som mulig av våre aktiviteter i området men det begrensede antall radioer tilgjengelig har satt visse begrensinger på testinga.

Tilbakemeldingen er at det er spesielt positiv erfaring med at vi med Nødnett kan kommunisere på tvers av korps og distrikter helt fra oppstarten av en aksjon, noe som forenkler koordineringen veldig. Vi har også positive erfaringer med kommunikasjon med andre FORF organisasjoner og nødetatene via Nødnett. Her ser vi at det er behov for mer øvelse for å få samkjørt rutiner og etablere en god praksis i å samvirke.

Ny kallesignal- og gruppesystem-modell oppleves positivt blant våre brukere, både i oppbygning og i praktisk bruk. Det bør likevel tas en gjennomgang for å justere litt før en landsdekkende utrulling. Terminaloppsettet har også fungert greit, og det blei oppfatta positivt at det er samme standardoppsett på alle terminaler. Men her og er det nok lurt med en gjennomgang / finjustering før videre utrulling

Opplæringsprogrammet har fungert bra, men for Røde Kors sin del er det behov for å samordne opplæringsprogrammet inn i den ordinære sambandsopplæringa på grunnkursnivå.

Det er videre notert følgende emner i praktisk brukererfaring som det er viktig å se nærmere på:

- Trenger full duplex i en-til-en samtaler. Det er en sikkerhetsrisiko å ikke ha det i samhandling med nødetatene
- Tilgang til telefonnettet ville vært en stor fordel i mange situasjoner
- Kan være noen utfordringer at nødetatene ligger på Redning og vi ligger på Samvirke. Dette bør det ses nærmere på.
- Antall radioer i minste laget for fullgod test, dekker kun 10-20 % av dagens VHF-radioer.
- Gateway repeatere fungerer bra. Viss alt kjøretøymontert utstyr har denne muligheten vil det være en stor fordel

Røde Kors Hjelpekorps har gjennom prøveprosjektet fått så positive erfaringer med Nødnett at vi gjerne blir med videre. Det som er avgjørende for Røde Kors videre deltagelse er at den økonomiske sida blir avklart, og det ligger utenfor omfanget av denne rapporten.

Foto: Sven Bruun

Norsk Folkehjelps Sanitet

Norsk Folkehjelps rapport finnes som vedlegg 2. NFS oppsummerer sin rapport slik:

Erfaringen med selve teknologien er god. Vi har gode erfaringer med å ta dette i bruk. Samtidig har vi også erfaring for at vi enkelte ganger ikke har hatt nødnettradioer der andre har det. Dette kan bli et økende problem framover dersom vi ikke får tilgang til nødnett. I en evaluering av nødnett opp mot frivillige må man også se på konsekvenser dersom vi ikke får nødnett og andre operer med nødnett ut fra de erfaringen vi har til nå.

Spesielt viktig for DNK må det være å se på oppdragsstatistikk. Her fremkommer det at frivillige ikke kun er en forsterkningsressurs for samfunnet på linje med Sivilforsvar og HV, vi er i mange sammenhenger den eneste ressursen og i innsats i akutfase.

Nytt nødnett representerer også en mulighet for økt sikkerhet for våre mannskaper gjennom blant annet posisjonering. Denne økte sikkerheten vil vi gjerne ta del i. Samtidig representerer nytt nødnett nye muligheter for utkalling av mannskaper og tidlig koordinering (på vei) til innsatssted, som vi bør utnytte i fremtiden.

Redningsselskapet

Redningsselskapets rapport finnes som vedlegg 3. RS oppsummerer sin rapport slik:

RS er meget godt fornøyd med Nødnett og TETRA som kommunikasjonsplattform for tale. RS stiller seg 100 % bak at TETRA og Nødnett er riktig teknologi og løsning med tanke på talesamband i nødetater og SAR organisasjoner i Norge.

Det er imidlertid mye å hente på et bedre regime på opplæring, øvelser og samhandling ved bruk av nødnett.

Det bør gjennomføres en sambandsanalyse av alle brukere som benytter Nødnett eller vil komme til å benytte Nødnett i fremtiden. For på denne måten å legge til rette for god samhandling under riktige betingelser, herunder riktig bruk av talegrupper.

Det er av avgjørende betydning for liv og helse til tredje part at RS blir implementert i Nødnett.

Norske Redningshunder

Norske Redningshunders rapport finnes som vedlegg 4. NR har en slik konklusjon:

Norske Redningshunder er svært godt fornøyd med bruk av nødnett som sambandsmiddel. Vi er fornøyd med så vel terminaler som dekningsgrad og anser nødnett som en vesentlig suksessfaktor i vår fremtidige virksomhet, dersom man innehar tilstrekkelig antall terminaler tilgjengelig. For NRH sin del er ikke personlig utstyr for våre hundeførere et «nice to have», men et «must» for å kunne tilby vår kompetanse i aksjonssammenheng.

Ved fortsatt bruk av nødnett for NRH vil det være av betydning med en tett dialog med DNK / leverandør om alt fra utforming av permanent fleetmap, oppsett og konfigurasjon av terminaler, differensiert tilgang til talegrupper, samt en mer brukerorientert tilnærming til praktiske løsninger enn det man har hatt mulighet til så langt. Det må i dette legges til grunn at teknologien tilpasses brukerne på en mest hensiktsmessig måte.

I den grad NRH skal kunne nyttiggjøre seg nødnett på en hensiktsmessig måte, må organisasjonen ha tilgjengelig et antall terminaler som gjenspeiler vårt aktivitetsnivå og antallet operative mannskaper i forhold til utbyggingen av nettet.

6. Brukerundersøkelse blant de frivillige

For å samle erfaringene fra sluttbrukerne hos de frivillige hjelpeorganisasjonene, ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant Nødnett-brukere i disse. Spørreundersøkelsen til de frivillige inneholder mange av de samme spørsmålene som ble utviklet i forbindelse med evaluering av første utbyggingstrinn i Nødnett i 2010¹⁰ og som også gjennomføres for helsetjenestens Nødnett-brukere denne høsten (2012). Undersøkelsen ble tilpasset de frivillige.

Alle som har fått opplæring i bruk av Nødnett-terminalene har vært målgruppen for denne undersøkelsen. Dette utgjør i overkant av 600 potensielle brukere. Undersøkelsen ble kjørt i perioden 26.10-13.11.2012.

Resultatene er organisert i bakgrunn om erfaring og brukshyppighet, opplevd dekning, talekvalitet og funksjonalitet og fordeler med Nødnett.

Bakgrunn – hvem har svart

Totalt 291 frivillige har svart på undersøkelsen, noe som utgjør i underkant av halvparten av de frivillige som har fått opplæring. Svarfordelingen mellom hjelpeorganisasjonene er vist i tabell 2.

Navn	Antall
Røde Kors	166
Redningsselskapet	80
Norske Redningshunder	14
Norsk Folkehjelp	31
N	291

Tabell 2 Antall svar fra de frivillige hjelpeorganisasjonene

De frivillige opererer i ulike geografiske områder. Tabell 3 viser fordelingen av brukere med erfaring fra de ulike geografiske områdene.

Navn	Antall
Oslo	132
Follo	54
Østfold	121
Asker og Bærum	45
Søndre Buskerud	48
Romerike	14
N*	291

*N = antall respondenter som har besvart spørsmålet

Tabell 3 Brukere med erfaring i ulike geografiske områder

¹⁰ Spørsmålene er utviklet i samarbeid mellom Difi, DNK, Helsedirektoratet, Politidirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Resultatene fra første spørreundersøkelse er publisert i rapporten «Brukerevaluering Nødnett trinn 1: Rapport fra brukerundersøkelse for radioterminalbrukere», Difi, januar 2011.

Bruk av Nødnett

To av tre har over 1 års erfaring med bruk av Nødnett.

Navn	Prosent
Mer enn 2 år siden	11,4 %
1,5 - 2 år	33,6 %
1 - 1,5 år	22,1 %
7-12 måneder	12,5 %
4-6 måneder	4,8 %
1-3 måneder	8,0 %
Mindre enn 1 måned	4,8 %
Har ikke begynt å bruke det ennå	2,8 %
N	289

Tabell 4 Hvor lenge er det siden du tok i bruk Nødnett?

Som det ligger i navnet bruker ikke de frivillige samband ofte, da dette er knyttet til aksjoner og ikke daglig bruk. Bruksfrekvensen er typisk ukentlig eller sjeldnere.

Navn	Prosent
Nærmest kontinuerlig	5,5 %
Noen ganger per dag	3,5 %
Noen ganger i uken	14,2 %
Noen ganger i måneden	48,4 %
Noen ganger pr kvartal	23,5 %
Aldri	4,8 %
N	289

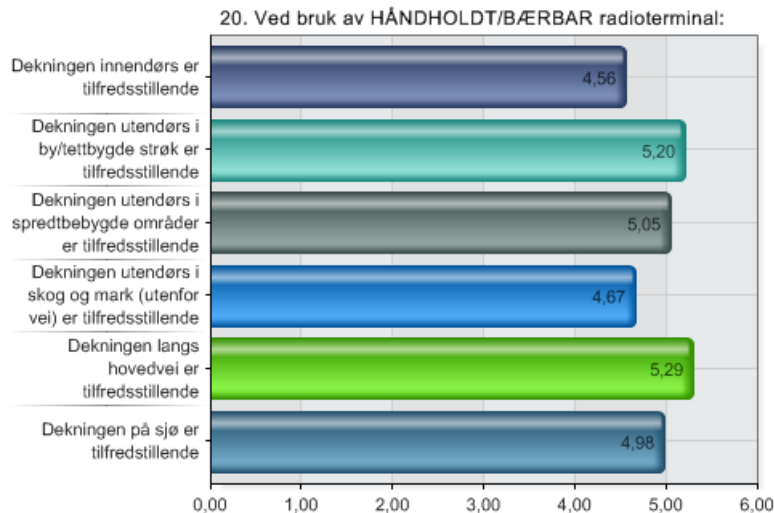
Tabell 5 Hvor ofte bruker du Nødnett?

Dekning

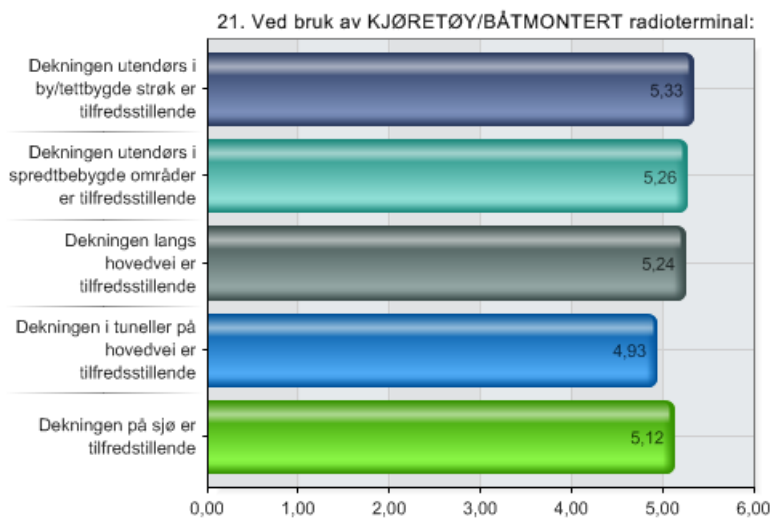
Brukerne ble bedt om å vurdere dekning i Nødnett i aktuelle områdene. De ble bedt om å ta stilling hvor til hvor enige de var i at dekningen er tilfredsstillende på en skala fra 1 til 6, hvor 1 er «helt uenig» og 6 er «helt enig». Både håndholdte terminaler og kjøretøy/båtmonterte radioterminaler ble vurdert på denne måten. Figurene 5 og 6 viser resultatene fra disse spørsmålene.

Resultatene viser gode skår, da alle har en gjennomsnittsskår på over 4,5. De områdene som skårer lavest er innendørsdekning og dekning utenom allfarvei (i skog og mark). Det er ikke slik at alle de som svarer har erfaring fra alle områder. For hver av spørsmålene vedrørende dekning med håndholdt radio er det 25-30 % som ikke har denne erfaringen på områder de vanligvis ferdes. Det er også verdt å merke seg at dekningen på sjø oppleves som tilfredsstillende av de som har noe erfaring fra det (bare 44 % av de spurte har erfaring fra sjø).

Det er et mindretall av de spurte som har erfaring med kjøretøy- eller båtmonterte radioer, rundt 40 %. Blant de som har denne erfaringen gis det generelt høyere skår for opplevd dekning med kjøretøymontert radio.

Figur 5 Opplevd dekning med håndholdt radioterminal - gjennomsnittsskår

Figur 6 Opplevd dekning med kjøretøy/båtmontert radioterminal - gjennomsnittsskår

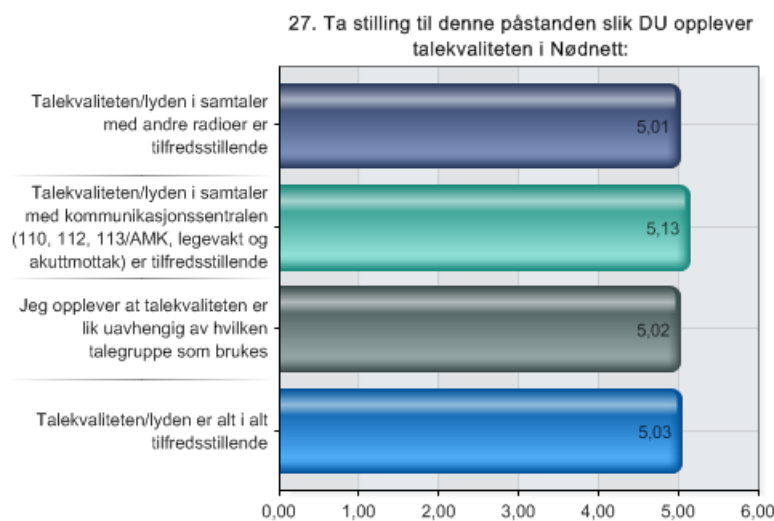
I kommentarfeltene er det både ris og ros i tilbakemeldingene. Her er noen typiske eksempler:

- *Er det nettet som gir full dekning i Oslomarka, analogt nett gir ikke full dekning*
- *God dekning i Nordmarka, enkelte hull i Østmarka.*
- *Har aldri opplevd større problemer med dekningen, har opplevd mindre problemer innendørs men ikke så store at det ble et problem.*
- *Helt suveren dekning; har opplevd flere steder der hverken GSM eller analog VHF fungerer, men der håndholdt Nødnett terminal fungerer supert med god dekning. Gjelder også steder nær hovedvei.*
- *Har store utfordringer med dekningen langs grensen til Sverige i Halden distriktet. Pga kupert terreng er det flere steder der det ikke er dekning. Se kart for "Grenserittet". I den løypen er det mange mangler på dekningen.*

Talekvalitet

Brukerne ble også bedt om å vurdere talekvaliteten i Nødnett i aktuelle situasjoner. De ble bedt om å ta stilling hvor til hvor enige de var i at talekvaliteten er tilfredsstillende på en skala fra 1 til 6, hvor 1 er «helt uenig» og 6 er helt enig». Figur 7 viser resultatene fra disse spørsmålene.

Resultatene viser gode skår, da alle har en gjennomsnittsskår på over 5. Generelt har brukerne erfaring fra å kommunisere med andre håndholdte radioterminaler. Under halvparten har erfaring fra kommunikasjon med nødmeldesentraler og mange har heller ikke erfaring fra å veksle mellom ulike talegrupper (gjelder 28 %).

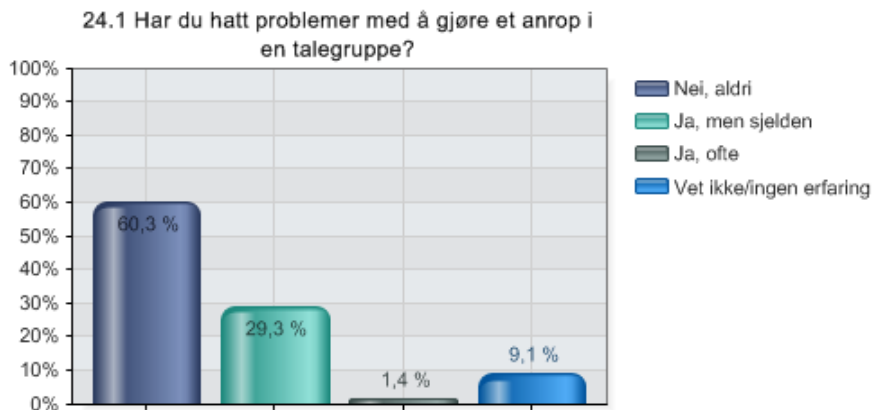
Figur 7 Opplevd talekvalitet - gjennomsnittsskår

I kommentarene framkommer det at brukerne opplever stor variasjon i lydnivå mellom radioene og at opplevelsene varierer relativt mye:

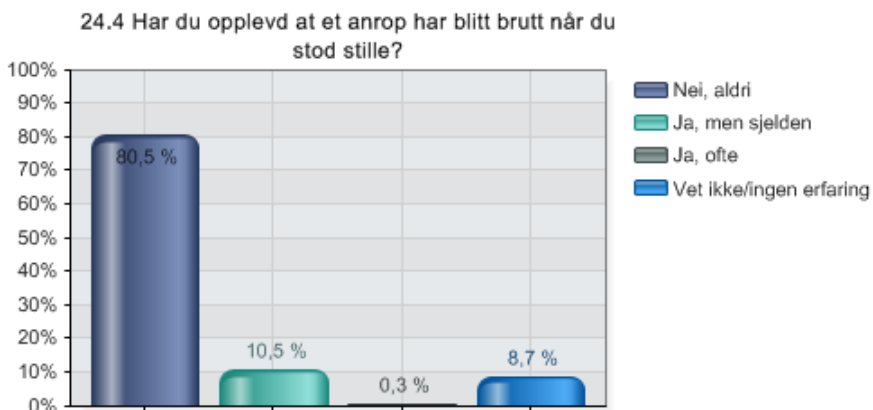
- *Sterk variasjon i lydnivå mellom anrop fra ulike terminaler. Forventer som bruker av et digitalt sambandssystem at lydnivå på anrop skal bli komprimert/normalist til min terminal (dvs. at alle anrop skal oppfattes med omtrent samme volum, uavhengig av voluminnstilling på senders terminal.)*
- *Det er ikke noen fantastisk lydkvalitet. Det er bedre lydkvalitet på et godt analogt samband. Men lydkvaliteten er bedre enn et dårlig analogt samband. I noen tilfeller kan det være vanskelig å få med seg hva som blir sagt, så lydkvaliteten er "litt på grensen".*
- *Opplever til tider problemer med talekvaliteten, men dette skyldes i 99 % av tilfellene feil bruk av utstyret fra brukere.*
- *Veldig bra støyreduksjon på bakgrunns støy. Veldig bra på konserter, motorsports-arrangementer osv.*
- *Utrolig mye lettere å høre hva folk sier når man er ute i teig i bra med vind. Det er en stor forskjell fra tidligere samband, og kan helt klart skille mellom liv og død.*
- *Mye bedre enn maritim VHF i sentrale Oslofjorden.*
- *Skulle ønske at tilleggsutstyr var bedre tilpasset. Opplever at tilleggsutstyr som øremuslinger og monofoner forverrer lydkvalitet med mer og skaper flere problemer enn uten.*
- *Synes det er litt upraktisk at man må vente litt etter man har trykt inn knappen før man kan snakke.*

Anrop

Anrop er når en prøver å ta kontakt med andre radiobrukere, dvs. å etablere kontakt for å kunne snakke på sambandet. Dette er noe brukerne opplever fra tid til annen. Dette skal ikke forekomme ofte. Også om samtaler blir avbrutt, er dette et problem for brukeren. Resultatene i figurene 8 og 9 viser at det er få problemer med anrop, dette er ikke noe som skjer ofte.

Figur 8 Har du hatt problemer med anrop?

Figur 9 Har anrop blitt brutt når stille?

Her er noen tilbakemeldinger vedrørende problemer med anrop:

- Årsaken for at det har skjedd endel ganger er jo nettopp fordi vi har bevisst testet "yttergrensene". Men har aldri opplevd det som driftsfeil i områder med dekning.
- Igjen inne i betong eller murbygg. Da har jeg opplevd at sambandet ikke fungerer på noen av punktene.
- Problemet skyldes mangel på dekning på øvelse i Østmarka i områder med liten generell dekning. Naturlig altså.
- Noe vanskelig å trykke på ppt med vinterhanske på.
- Mistet nett-dekning i noen få sekunder ved hotel Opera i Bjørvika.

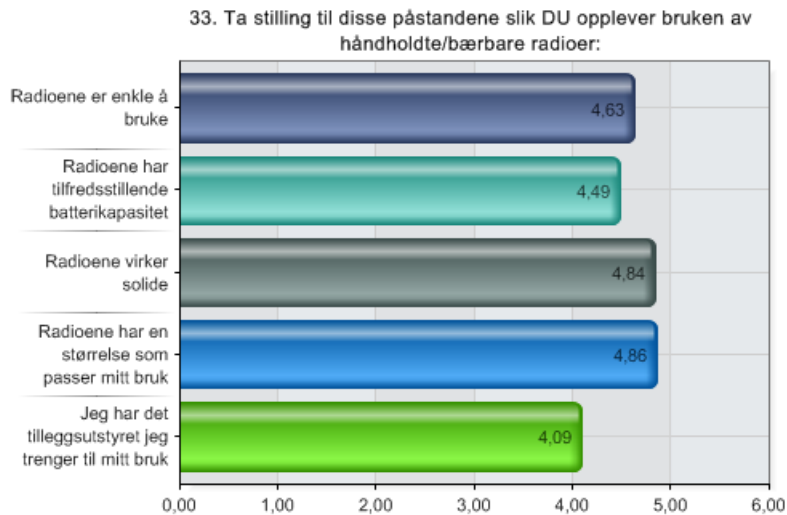
Brukervennlighet

Brukerne ble bedt om å gi tilbakemelding om brukervennligheten til de håndholdte radioene. Figur 10 viser resultatene fra disse spørsmålene.

Gjennomgående er tilbakemeldingene at radioterminalene er tilfredsstillende, med skår på noe over 4,5. Noe lavere skår gis på om brukerne har tilleggsutstyr som de trenger.

I kommentarene framkommer det hvordan brukerne opplever radioene:

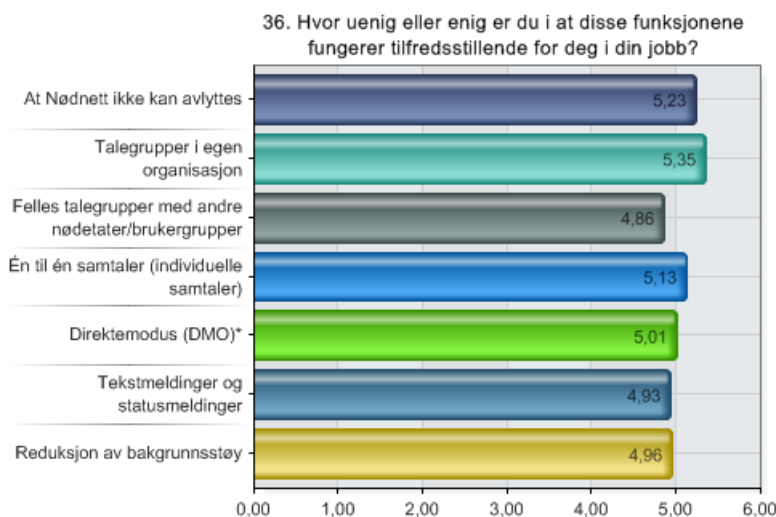
- *Er svært imponert over hvor solide de er. En av våre radioer ble overkjørt av en bil og fremstår som helt uskadet sett bort ifra et par mindre riper i skjermglasset.*
- *Vi har behov for øreplugg og microfon. I tillegg ønsker vi koblinger til hjelmer slik at vi kan bruke integrert utstyr.*

Figur 10 Opplevd brukervennlighet i radioene - gjennomsnittsskår

Funksjoner i Nødnett

Brukerne ble også bedt om å gi tilbakemelding om ulike funksjoner i Nødnett. Figur 11 viser resultatene fra disse spørsmålene.

Figur 11 Opplevelse av funksjoner i Nødnett - gjennomsnittsskår

Funksjonene er vurdert som tilfredsstillende av brukerne, men ikke alle funksjonene er like kjent. Nær 40 % har ikke erfaring med å bruke radioene i direktemodus (DMO) som betyr å

kommunisere fra radio til radio og ikke via nettet. Cirka 30 % har heller ingen erfaring med tekstmeldinger.

Mange av tilbakemeldingene gjelder felles talegrupper med nødetatene:

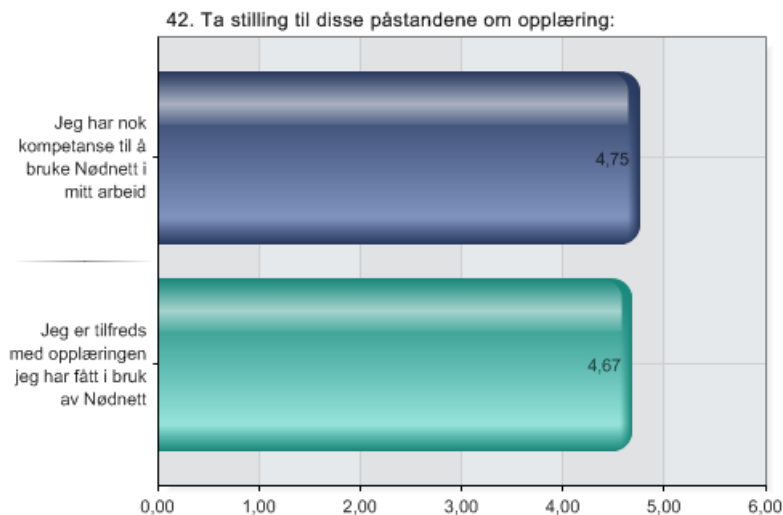
- *Helt uenig i at felles talegrupper fungerer tilfredsstillende all den tid etatene ikke benytter dette i særlig grad. Brann er unntatt i senere tid. Ops sentral politi har en liten jobb å gjøre her.*
- *Fryktelig vanskelig på fellesaksjoner når samband er etablert mellom de andre etatene på talegruppe som vi ikke får tilgang til.*

Også det at ikke alle hjelpekorps har tilgang til Nødnett kommenteres:

- *I og med at ikke alle hjelpekorps i området har hatt Tetra, har vi ikke kunnet kjøre dette på leteaksjoner og prøve ut felles-grupper under aksjon. Har derfor ikke erfaring med dette.*

Opplæring

God opplæring er viktig for effektiv bruk av Nødnett og Nødnett-radioene. Opplæringen får et godkjent skår fra de frivillige, men har noe mer å gå på. Resultatene vises i figur 12.

Figur 12 Vurderinger av opplæring - gjennomsnittsskår

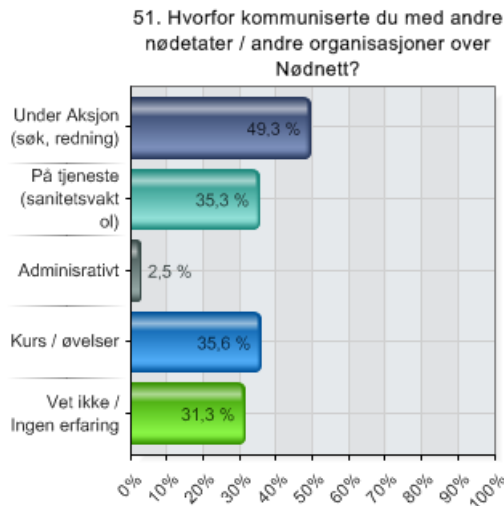
Tilbakemeldingene på opplæringen inneholder både ris og ros:

- *Fikk bra opplæring på kurs, men trengte litt mere bruk over tid før jeg følte meg trygg med terminalene og bruken. Det kan ha noe og gjøre med at jeg ikke hadde brukt samband tidligere.*
- *Opplæringen er for omfattende for folk som har erfaring med radio fra før. Kjedelig.*
- *I og med at vi bruker nødnett lite, glemmes rutineene iblant fra gang til gang.*

Samarbeid med andre

Brukerne ble spurt om samarbeid med andre grupper i Nødnett. 22 % oppgir at de har kommunisert med brannvesenet, 33 % med andre FORF-organisasjoner, 33 % med politiet og 38 % med helse. Kommunikasjonen har skjedd under aksjoner, ved sanitetsvakt og ved kurs/øvelser og har foregått i talegruppene Samvirke 1 og 2, samt i de ulike FORF-gruppene.

I tillegg ble de spurt om hvorfor de kommuniserte. Figur 13 viser fordelingen blant svaralternativene.

Figur 13 Bakgrunn for kommunikasjon med andre organisasjoner i Nødnett

Kommentarene gir et innblikk i hvordan brukerne opplever kommunikasjon med andre organisasjoners grupper. Tilbakemeldingen som kommer hyppigst er det at nødetatene kommuniserer på felles talegruppe REDNING som ikke er åpen for de frivillige. Felles talegruppe for alle brukere av Nødnett er kalt SAMVIRKE, men er ikke vanlig å bruke:

- Felles kanaler med nødetater er helt nødvendig for FORF.
- En stor fordel at aksjonsleder kan melde seg på nett ved avreise, og starte kommunikasjonen med nødetater, samtidig som koordinering av egne ressurser på vei til skadested forenkles kraftig gjennom felles meldinger og tilbakemeldinger. Har flere eksempler på der ressurser omdirigeres/omdisponeres undervegs til hendelse på en effektiv måte. Alternativ er mobiltelefoni til hver enhet.
- Organisasjonenes sambandsreglement er ikke oppdatert ift bruk av nødnett. Dette fører blant annet til at samarbeidene organisasjoner benytter organisasjonens TG i felles aksjoner i stedet for bruk av felles TG. Dette ødelegger for samarbeid.

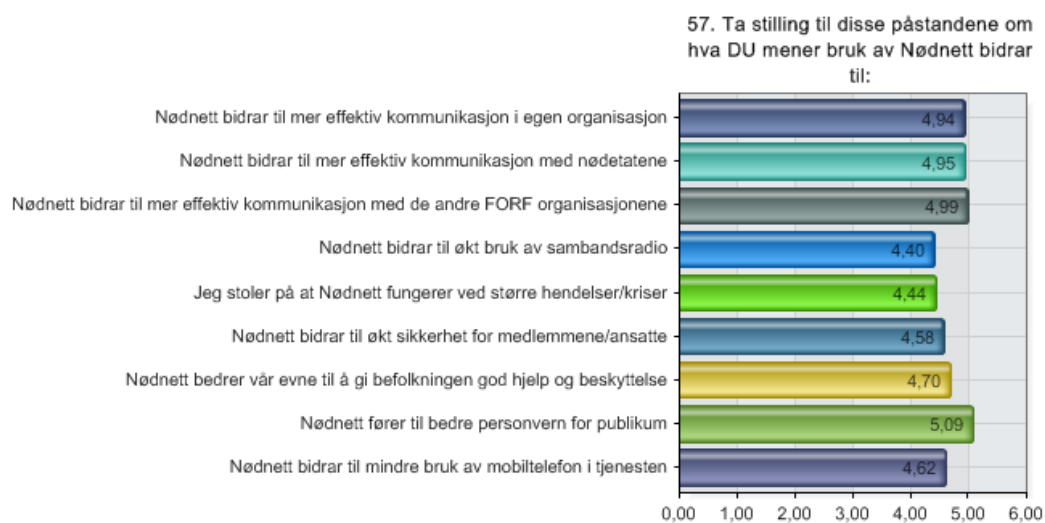
Effekter av Nødnett

Brukerne ble bedt om å ta stilling til mulige effekter av Nødnett. Resultatene viser at «bedre personvern for publikum» kommer høyest opp, dernest «effektiv kommunikasjon» i hhv med de andre FORF organisasjonene, med nødetatene og i egen hjelpeorganisasjon. Resultatene er vist i figur 14 og viser at brukerne mener Nødnett vil ha en rekke positive effekter i egen organisasjon.

Brukerne ga mange og lange tilbakemeldinger om mulige effekter av Nødnett:

- Vi er svært fornøyd med nødnett og dette fungerer bedre enn VHF for oss. Vi har et ønske om at Tjøme Radio også på sikt kunne kommet opp på Nødnett. Kommunikasjon mellom skøytene blir preferert over nødnett fremfor VHF og mobil.
- Nødnett bidrar til at man er "online" ved oppstart, noe som er veldig nyttig i planleggingsfase og oppmarsjfase. Dette bidrar til at man i større grad løser oppdragene raskere og mer tilfredsstillende.
- Terminalens svake ledd er mellom terminal/monofon og øret til mottaker. Man er avhengig av tilleggsutstyr hvis ikke personalia og andre taushetsbelagte opplysninger går i DMO mode. Under en leteaksjon kan et samband med god dekning i ulendt terreng, og med mulighet til å kalle opp assistanse fra nødetatene direkte, være avgjørende for utfallet av aksjonen.

- *Jeg har svart at jeg ikke stoler 100 % på at Nødnett fungerer ved større kriser, og at det ikke bidrar til mindre bruk av mobil. Jeg svarer dessverre på grunnlag av siste tids medieoppslag. Det sagt: Nødnett har fått ufortjent mye tyn. Det ER et godt system, og mye av kritikken, helt tilbake fra før 22. juli i fjor, ser ut til å springe ut av etater som rett og slett ikke har klart å implementere endringen et digitalt nett er. Jeg tror at vi om ikke mange år vil oppleve et "sus i salen" under opplæring av nye medlemmer når vi sier at i gamle dager kunne bare en person snakke om gangen på hver kanal. Dette ER veien fremover. Men den er kanskje litt lengre enn man antok. For ORKH sin del har nødnett vært enormt positivt i forbindelse med aksjoner, fordi dekningen i utmark har vært så mye bedre enn med analogt nett - og mobil. For oss ville det være et gigantisk baklengssteg å gå tilbake til et analogt system, og jeg krysser fingrene for at Nødnett i sin eksisterende form på sikt oppfyller kravene det må, og ikke kasseres.*
- *Dersom vi hadde hatt nok terminaler til alle hundeførere og operativt personell ville dette vært ideelt for kommunikasjon i vår organisasjon og mellom andre instanser.*

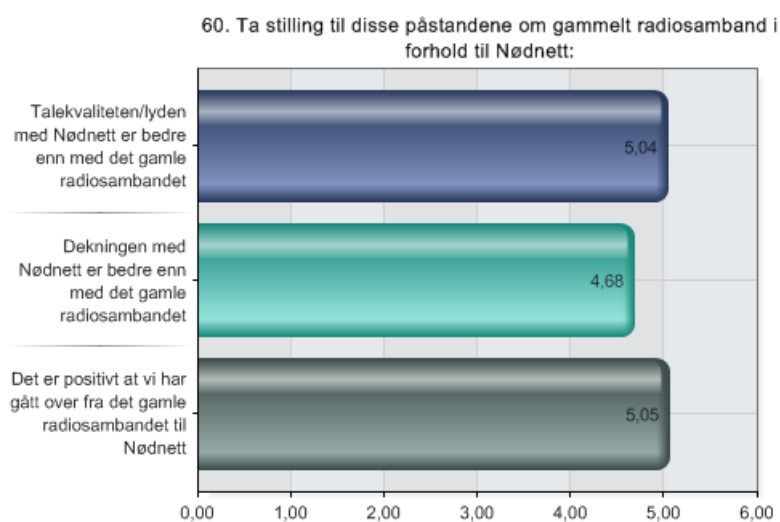
Figur 14 Mulige effekter av Nødnett - gjennomsnittsskår

Nødnett og gammelt radiosamband

Som oppsummering ble brukerne bedt om å vurdere deres erfaringer med Nødnett opp mot erfaringer med gammelt samband. Resultatene viser at brukerne fra de frivillige hjelpeorganisasjonene vurderer Nødnett som bedre. Resultatene er vist i figur 15.

Her er noen av tilbakemeldingene på spørsmålene om Nødnett versus det gamle sambandet:

- *Det gamle sambandet hadde vi kontroll over selv. Vi kunne gjøre de utvidelser og tilpasninger i kapasitet som vi selv mente vi hadde behov for. Nødnett har en mengde funksjoner vi ikke har tilgang til ettersom anskaffelse og kontroll skjer av organisasjoner som ikke kjenner vårt arbeid godt nok til å se hvilke muligheter og kapasiteter vi representerer. Det er frustrerende.*
- *Vil være helt tragisk om vi skulle bruke noe annet enn Nødnett. Har benyttet type gamle radioer utenfor Røde Kors og i Røde Kors. Nødnettet er jo så bra og det å ikke ha noe stress med elendig kommunikasjon som med de gamle radioene er bare helt nydelig.*
- *Svært viktig med en felles kanal for alle innsatsenheter.*
- *Sikker lettere for de som bruker sambandet daglig. Frivillige i redningsselskapet bruker dette bare 2-4 ganger pr mnd.*
- *Det gamle radiosambandet er steinalderen sammenlignet med nødnett. En returnering til det gamle sambandet ville vært en katastrofe for den nasjonale beredskapen i Norge.*

Figur 15 Vurderinger av Nødnett opp mot gammelt samband - gjennomsnittsskår

7. De frivillige hjelpeorganisasjonenes behov ved full deltakelse

Prøvebruken i trinn 1- området av Nødnett omfatter bare fire av ni frivillige hjelpeorganisasjoner som er medlem av FORF. Antallet radioterminaler som er utlånt dekker kun en del av det totale behovet de frivillige hjelpeorganisasjonene ville ha i trinn 1 skulle de fullt ut bli brukere av Nødnett.

Det er gjort beregninger av radioterminalbehovene for følgende seks hjelpeorganisasjoner som er tilknyttet FORF:

- Røde Kors
- Norsk Folkehjelp
- Norske Redningshunder
- Redningsselskapet
- Rovernes Beredskapsgruppe
- Norske Alpine Redningsgrupper

Anslag for totalbehovet i ordinær bruk er vist i tabell 6.

Anslagsvis radioterminalbehov	Håndholdte radioterminaler	Radioterminaler for kjøretøy
Trinn 1-området	630	190
Hele landet	4000	1000

Tabell 6 Anslag for de frivillige hjelpeorganisasjonenes behov for radioterminaler i ordinær bruk

Det er i dag 142 radioterminaler tilgjengelig for prøvebruk i de frivillige hjelpeorganisasjonene i trinn 1-området, noe som utgjør under 20 % av det totale behovsanslaget. På landsbasis vil det være behov for anslagsvis 5 000 radioterminaler hvis de frivillige hjelpeorganisasjonene fullt ut skal kunne ta Nødnett i bruk.

Brukerundersøkelsen viser at få av radioterminalene er i daglig bruk. De aller fleste benyttes ukentlig eller sjeldnere, og vil inngå i kategorien beredskapsbruk. Dette antas også å gjelde på landsbasis.

8. Oppsummering av erfaringer

Fire frivillige hjelpeorganisasjoner har hatt Nødnett-terminaler til utprøving siden våren 2011. Selv om det kalles prøvebruk, har aksjonene de frivillige hjelpeorganisasjonene har deltatt i vært reelle hendelser. Det startet med at Røde Kors Hjelpekorps fikk noen radioterminaler til bruk under Ski-VM i Holmenkollen. I forkant av denne undersøkelsen var det totalt 142 radioterminaler til prøvebruk, hvorav 11 kjøretøy/båtmonterte radioterminaler. Disse er fordelt på fire frivillige hjelpeorganisasjoner i første utbyggingstrinn av Nødnett.

Tilbakemeldingene fra prøvebruken blant de frivillige er overveiende positive. Brukerne finner at Nødnett vil være viktig for deres innsats framover. Dette til tross for at radioterminalene som hjelpeorganisasjonene har til prøvebruk kun dekker om lag 20 % av det totale antallet radioterminaler som vurderes som nødvendig for å kunne være fullverdige brukere av Nødnett. Foruten Ski-VM, har de frivillige brukt Nødnett aktivt under store hendelser som 22. juli, minnemarkeringer i etterkant, samt mange søk etter savnede personer, hvorav søket etter Sigrid i august i år er blant de mer kjente.

I likhet med nødetatene så har de frivillige hjelpeorganisasjonene forberedt nye operative rutiner og opplæring i forkant av at Nødnett er tatt i bruk. Det er gjennomført opplæring for over 600 brukere, og nær halvparten av disse svarte på brukerundersøkelsen. Gjennomsnittsskårene i brukerundersøkelsen er jevnt over gode og viser at Nødnett med sin dekning og funksjonalitet, talekvalitet og robuste radioer er tilfredsstillende.

De skriftlige tilbakemeldingene som brukerne har innen de ulike temaene gir et godt innblikk i både gode og mindre gode erfaringer, og er tilbakemeldinger DNK kjenner igjen fra tidligere brukerundersøkelser blant nødetatenes brukere. Brukerne opplever god dekning, bedre enn de er vant til fra annet samband, men det rapporteres om enkelte dekningshull. Brukerne opplever variasjon i talekvaliteten, spesielt i lydnivåer mellom ulike radioterminaler. Noe skyldes også feil bruk av utstyret og dårlig tilpassede eller manglende øreplugger og mikrofoner. Radioterminalene er solide og har til og med tålt å bli overkjørt av bil, men det rapporteres at de ikke tåler særlig med vann.

De frivillige er under aksjoner avhengige av et godt samarbeid med nødetatene og med andre frivillige hjelpeorganisasjoner. Med Nødnett vil dette fungere adskillig bedre enn i dag med ulike samband. Problemet er, slik de frivillige ser det, at nødetatene samvirker på nødetatenes felles redningsgrupper. Disse er ikke åpne for de frivillige hjelpeorganisasjonene. For å få til godt samvirke mellom alle parter, må det som kalles samvirkegruppe tas i bruk. Dette er ikke innarbeidet hos nødetatene, da deres sentraler ikke lytter på samvirkegruppene.

Brukere fra blant annet Røde Kors sier at Nødnett her vært enormt positivt i forbindelse med aksjoner, fordi dekningen i utmark har vært bedre enn med analogt nett og mobil. Det vurderes som et gigantisk tilbakeskritt å gå måtte tilbake til et analogt system.

Som nevnt innledningsvis har de frivillige hjelpeorganisasjonene hatt Nødnett i prøvebruk med langt færre radioterminaler enn de ville hatt i en full operativ bruk. I første utbyggingstrinn av Nødnett er behovet for radioterminaler anslått til i overkant av 800 radioterminaler, og på landsbasis anslås et behov på om lag 5 000 radioterminaler totalt. Få av disse radioterminalene vil bli brukt daglig, de fleste vil være beredskapsradioer som kun tas i bruk under aksjoner.